

Womhaj Bóh!

Číslo 49.

9. dez.

Četník 4.

1894.

Swjedžeńske lopjeno

na

300lětny

wopomnjeński

dzeń

narodneho

dnja

njesapomniteho

schwedskeho krala

Gustawa

Adolfa

dobrocžela

a fakitarja

evangelskeho

luda.

9. hodownika 1594.

9. hodownika 1894.

Gustav Adolf.

A dopomneczu na Gustav-Adolfowy 300létny narodny dzeń (9. dezerwbra 1594).

Szwjedzeń dżakneho dopomnecza dzeńš evangelska zyrkej w zylým wótzyjnym kraju šwjeczi. Wulkemu šchwedskemu kralej płaczi wón, kiž je w 30létnej wójnje našču drohu zyrkej psched saniczenjom wobarnował, jej šwobodnosć wěry sažo dał a šwój ryczerški skutk se šwojeje krowi sapłacził. Wón bě Schweda, t sakitanju Němzow je wón mjecz wuczahnył, tež evangelskim Šerbam je jeho skutk wužitk pschinjeł. Duž je šo sažo krajnje pokasalo: tu njeje žadny žid ani Gricha; wy scže wschitzy jedyn w Khrystušu. Šsnano drje móhli Šerbja jeho wošebje tež šwojeho mjenowacž. Wšah maja šchwedzy kralojo w šwojim titlu pschimjeno: rex Vandalorum, t. j. Šerbow kral. Ale dženša šo Gustavej Adolfej niz našče narodne wutrobny, ale našče evangelske wutrobny pschimbroczeja. Niz narodnosć, ale wěru je wón sakital. Nětčiziški šchwedški kral ma prawo, hdyž wo šwojim šlawnyj přjedowniku pisče: Wón šluscha žykemu evangelskemu cžlowjestwu.

Alle so by šo pschi našchim šwjedzenju po šlowje stało: Niz nam ale twojemu mjenu, Šnježe, budž cžescž, pišamj na šwoje wopomnecze šwj. tekst Jes. 45, 13: **Ja šym jeho šbudził w prawdosći a čžu wschitke jeho pucze rune scžinicž; wón budže moje město sažo twaricž a mojich jatych pusčezicž, niz sa pjenjesy ale sa dary, praji tón Šnješ Zebaoth.** Wo Persiskim kralu Zirušu šo tele šlowa něhdy rěčachu. Wumóžnit š Božej hnadu bě wón, kiž jeho wolu nad Šraelom w Baby-lonskim jastwje dokonja, so by sažo t Jerusalemej praji: **Ty budžesč sažo twariene a t templej: Ty budžesč sažo sažozeny.** Samutlena, wumrjeczu bliska ležesče tehdy, jako bēšče Gustav Adolf š kralom, tež evangelska zyrkej na jemi. Žana pomoz njebē widžecž, tónž sbašče šo tu byčž. Alle Gustav Adolf postupajo pošulnjeleče to, šchtož čžysche wumrjecž, rošwjasja jatych a twarijeleče sažo město Bože. Wumrjel je wón šam pschi tym, ale jeho mjeno šo do najdalšich létstotkow w skutku bratrowskeje lubosče sžerži, kiž po nim rěla Gustav-Adolfške towarštw.

Šo šwjatym tekicze je nam Gustav Adolf I. wušwoleny grat Boži, II. šašotwarječ zyrkwje, III. šobucžerpjazy dobrocžel.

I. Naš šu šo woprašowali, hacž čžemy Luthera abo Gustava Adolfa šwojeju šwjateju scžinicž. Ně! na to wotmolwimj, našč šwjaty je Bóh šam; našča dženšnišča džakownosć a šwjatocžnosć płaczi najprjedy jemu, njebieskemu pomoznikej, kotrehož wušwoleny grat bē Gustav Adolf. „Ja šym jeho šbudził w prawdosći a čžu wschitke jeho pucze rune scžinicž“, praji tón Šnješ. Šytajcže šmērom ša cžlowštimi myšlemi a pschicžinami, kotrež šu šchwedškeho krala na wójnu pohnułe. Šady cžlowškeho cžinjenja steji wscheho-móžny Bóh, kiž wodži narodne podēdženje pošwojeje raēdže. Wy wērimy do Božeho přjedwidženja w historiji. Tón Šnješ šedži na trónje; jeho šylna ruka pschima tam, hdyž je trjeba. Žemu dyrbja cžlowjekojo a jich mozy šlužicž. Pať jich wuzije ša šhostanške pruty, pať ša pomoznikow a wumóžnikow.

Gustav Adolf bē jemu wušwoleny grat, so by Šnješowu prawdosć šjewit. Evangelska bjestrosčtna zyrkej dyrbjesče šhonicž, so tón Šnješ šwojich wotrocžkow njewopusčzi, a jeje podtkóčerjo dyrbjaču šo bojecž praweho Boha, kiž cžlowške hrēchi domapya. Duž budž tež dženša jemu našč horzy džak a našča cžescž. Žako w cžazu zyrkwineho wobnowjenja bamž jendželškeho krala Šandrija VIII. dla knihow, pschecžimo Lutherej pišanych, jako defensor ecclesiae, to je sakitarja zyrkwje cžescžesche, pišasche Luther: „Boha Prošču, so by wón njedał mi byčž w tajkej zyrkwji, hdyž je jenož cžlowjeł se sakitarjom. Zyrkej, kotraž Boha a Khrystuša šapřewa, móže tajkeho sakitarja mēčž, ale wērna zyrkej špewa: Tón Šnješ je mój šchit.“ Pschi tym dajcže nam dženša wostacž. Cžescž a džak, komuž šluscha. Džakowni špomnimy na Gustava Adolfa. Alle to je tón džak, kiž je po jeho šamšnej myšli, to wutrobne domērjenje: Bóh je našča nadžija a našča šylnosć.

II. Psches tuteho Boha Šakuboweho, kiž je našč šchit, je Gustav Adolf wscho krajnje wumjedł. „Tón budže moje město sažo twaricž a mojich jatych pusčezicž.“ Wy šnajecže tole město. To je město Bože, Khrystuškowa zyrkej, sažozena kaž něhdy šejnski Jerusalem, na wyšoku škału, na škału, kotraž rěla Žesuš Khrystuš, wobdata tež š možnymi murjemi, Bóh šam je jeje murja, a powodžena tež š ržanymi studnicžkami, š cžistymi žórtami Božeho šlowa a šwja-teju šakramentow. Alle tehdy, kaž hubjene a šrudne bē tole město! Šsym wobras widžak š tamneho cžasa, kotryž nam evangelsku zyrkej pschedštaja. Tam je wona wobrasowana jako šhuda, šhroma a bēdna

proščerka pschi puczu šedžaza a cžakaza na móžneho wumóžnika. Šaj wschak, tešta bē našča droha evangelska zyrkej. Šow w Šuzizy šu šo našči wótzojo drje pod šakitim šchitom šo šepje mēli. Alle prašjejeje šo jenož w šušodnej Šchlejnškej, kať je šo šim šesčto! Njeje wurjeknyčž, šchtož mējachu tehdy cžerpicž psches Šichtenšteinškich dra-gunarijom, wot šhēžora wupóšlaných, kiž čžysche radšcho morwy byčž, hacž kezarjom w šwojim kraju mēčž. Wuhnacže a šaniczenje kezarjom, to bē tehdy jenicžka šašada. Šswojim krajnym stawam prajesche Gustav Adolf šam: „Šswērnym wutrobam dyrbja šo pschi njewurjekliwym hubjenštwje wērybratrow woczi a wutroba šrawicž.“ — Tola nimale wutupjene město Bože je wón sažo twarił. Cžesžo je, pschemērnju wješelosć a džakownosć tehdom-nišchich evangelskich wopišacž. Gustav Adolf bē šim „nowy Ši-deon“, „law š połnozy“, a džaka njebēšče tónž. Sažo twarił je wón pschede wschēm šakozž Božeho města, twjerdu wēru do šmilneho Boha. Sažo twarił je wón šwobodnosć šwēdomnja a wēry. Šaj, wón šašluži to napišmo, kotrež steji na jeho pomniku pschi Breitenfeldže:

Gustav Adolf, šchescžijan a ryczer,
Pschi Breitenfeldže wón bē našč bēdžer
A šwobodneje wēry wumóžer.

Pschi dotwarjenju, je drje šo wón se šajnej šmjerczu wot-wolał. Alle šchtož živy dokonjał njeje, to je duch morweho ryczerja krajnje wumjedł. Wjšche škutka Gustav Adolfskeho towarštwja móžemy š pošnym prawom pišacž: Wón twari sažo moje město a pusčezci mojich jatych. Wjazy hacž 1000 zyrk-wjom, wokoło 800 škul w a 500 šarskich domow, wjele do rošpró-ščenja won pošlaných předarjom, domy ša pacžeske ožeczi, žyle š nowa sažozene wošady, wjazy hacž 20 milionow šriwnow, nahro-madženyč wot lēta 1832 w Gustav Adolfskich towarštwach, šu móžne šwēdženja, šo duch bratrowskeje lubosče njeboh krala hišcže dale škutkuje a krajnje twari Bože město.

O so by wón čžył tež naš napielnicž! Na 200-lētnym šmjertnym dnju Gustava Adolfa je Gustav Adolfske towarštw do žiwjenja šupito! Šo by šo dženša jeho 300-lēne narodny dzeń sažo tak móžny pokasak, morwe wutroby šbudžicž, šenje ruki poš-šylniž, wschudžom pomhacž, šakť a šamjenje pschihotowacž, so by Šion twarieny był, dobrotu cžinicž na wschēch ludžoch, najwjazy pať na tyč, kiž šu naščeje wēry.

III. Bratrowska lubosć drje dyrbi móž tajkeho škutkowanja byčž. „Niz sa pjenjesy abo sa dary“, tak bē pola Gustava Adolfa. Šchtož bē jeho pohnuło, to bē cžista, šamaritiska lubosć, narodžena š bolosče: „Ša njemóžu šladacž na wumrjecže mlodženja.“ Woni šu jeho wobštoržili a hanja jeho hišcže nětko, šo je wón pschi šwojim dželbracžu na 30létnej wójnje jenož ša šwojim wužitkom a dobytšom štejał, šo šu jemu evangelszy wscho jene byli, šo je wón po němškej šhēžorskej kónje žadał. To njeje wēрно, šubowani, nje-wērcže to! Pschihotujjo šo na wójnu, je wón t šwojim poddanam tak rěčak: „Ša mam pschemuške šwēdomje, wójnu wjesčž dla žadanja po krajach a městach. Šdy byčž to čžył, byčž šnano tele lēto dobru škladnosć mēł. Ša nježadam žanu wójnu wjesčž šhiba tu, wo kotrežž wēm, šo je prawa, a w kotrežž móžu jako wojał šbožny wumrjecž a wješely psched Bože wobliczo pschicž.“ Wójujjo ša podtkóčenu zyrkej Božu je wón pschischedšchi na němški brišh prošyl: „Ty, Šnježe Božo, wēšch, šo nješkim tutu wójnu t šwojeje, ale t twojeje cžescži a t twojeje wobšehnjeneje zyrkwje poš-mozy a troščtej šapocžak.“ Teho dla je wón, hdyžkulišč cžehujesche, šwobodnu wēru dał evangelskim a katholicim; teho dla je wón na šrutu pošcžiwosć w šwojim wóššku džeržak, teho dla je wón rano a wjecžor Bože šlužby wotdžeržecž dał. Wón čžysche, šo by pschecžel a njepšchecžel pošnał: Wón wjedže teho Šnješa wójny, a to, dokelž bratrowska lubosć to wot njeho žadašče. Šo je pschi wójnje tež na šbože šwojeho kraja šladał, šchto čže to jemu ša što mēčž? Šohkosmyšleny a njemudry by wón wječh był, hdy by wón to njecžinił. A hdy by wón woprawdže šhēžor němškeho šhēžorstwa był, hacž to njeby šepje ša našč byčž, dylži knježestwo šrawneho Šerdinanda II.?

Alle nam njepšchilezi, wo pucžach Božeho přjedwidženja šudžicž. Džak, horzy džak budž temu Šnješej ša wschitko žohnowanje, kotrež je wón nam w šwojim wotrocžku dał! Najšepšchi džak ša wulkich mužow je šhodjenje ša jich štopami. Nječ šo štanje tež pola našč, šchtož nětčiziški šchwedški kral wot šwojich poddanow pschi šwjedzenju Gustava Adolfa wocžakuje: „Tón lud, kiž šebi ša najwjetichu cžescž waži, Gustava Adolfsowy lud mjenowaný byčž, dyrbi tež po jeho

duchu czynić. Raż wón, dyrbi stajnje po Anjesowych puczach kłodziej, swoju pschikufschnoscz czynić a wscho sańcz męcz, hdyž je nusne to, sctoz je ludu swjate, wošebje wótzowsku wěru a samostatnoscz wótz-neho kraja sakitacz. Potom móže so na schit wschekomózneho spuschczecz a zohnowanje najwjeršneho budže na jeho skutkach wotpo- czowacz, jako na skutku žiwjenja Gustava Abdolfa wotpoczowasche.“ K temu pomhaj nam tón Bóh Zakubowy, kiž je naš schit! Samjeń.

Gustav Adolf, šwediski kral.

Gustav Adolf je mjeno, kotrež naš dopomni na smužiteho ryczerja a sakitarja našcheje ewangelškeje wěry a nam wutroby w dźaknej lubosći šhrěje. Wón nam njesapomnity wostanje. Na teho wulkeho, smužiteho, pobožneho šwedškeho krala, kotrehož mjeno so w stawisnach ewangelškeje zyrkweje pódla Lutheroweho blusczęzi, budže so spominacz, taž dołho na šwěcze ewangelške swony kemšče- rjow wołaja do Božeje služby a taž dołho budže so Bože słowo prawe a czište předomacz. Duž tež s wutrobnej radošcju witamy dženšnišči džen, 9. džen hodownika, kotryž naš na njeho dopomni. Gustav-Adolfski šwedžen je dženša, kotryž tón krocž njeplaczi temu skutkowanju Gustav-Adolfškeho towarštwu po sakitarju a wumožerju ewangelškeho luda mjenowanym — ale tón džen je k wopomnjeczu wulkeho ryczerja kameho pošwjećeny, pschetož 300 lět je so 9. hodownika wot naroda wulkeho krala minyło. A taž psched 11 lětami našcheho Lutherowny wopomnišči šwedžen šwjećachmy a wam so lubi Šerbja w rjaných šerbškich knihach žiwjenje a skutkowanje wulkeho reformatora powjedasche, taž so wam tež tuto šwedženške šopjeno na tym šwedženškim dnju do rukow poda, so mohło so wam powjedacz wo žiwjenju a skutkowanju a wojowanju Gustav Abdolfa a so by wam jeho wobraz na kotrehož my wschitzy s horzym dźakom a lubosczu hladamy, živy psched woczomaj byt a hluboko do wutroby so šaschczęzik.

1. Gustav Adolf jako dječzo a włodzenz.

9. hodownika 1594 rano 1/28 hodž. narodži so na kralowškim hrodze w Stockholmje wot šwedškeje wjerchowki lubošne dječzatto. Džiwne bęšche to wodjenje Bože, so so to dječzatto w kralowškim hrodze na šwět pschindže, hač runje starškej hewat na kralowškim hrodze njebydšchtaj. Dječzowny nan bęšche wóiwoda Korla Šödermanlandski. Wón bęšche tehdom do Stockholm a pschischoł, so by krala šastupował, kotryž w Pólskej pschewywasche. Šzynkowa macz bęšche s němškeho kraja rodžena wjerchowka: Khrystina Šles- wig-Holšteinska. Šejny nan bęšche wóiwoda Adolf a wona bęšche džowka hrabje Šilipa-Šepenskeho, kotryž bęšche smuzicze sa refor- maziju skutkował. Šorza luboscz k ewangelškej wěrje so tež w jejnej wutrobje horjšesche. Tež wot nanoweho boka bęšche temu dječcju luboscz k reformaziji pschinarodžena. Šeho džěd, Gustav Wafa bęšche temu šwětku, kotrež s Wittenberka so šwěcšesche, šwój kraj wotewrił.

Nowonarodžene dječzatto dosta mjeni wobeju džědom: Gustav Adolf a bu nowe lětó 1595 kschčeny. Šaniby wón temu mjenu nacziwił njeje, — ně to mjeno dyrbješche won kšincžecz psches šwedški kraj a junu zpył šwět napjelnicž. Šdyž bęšche Luther Boha lubeho Anjesa předač a profeta, bęšche Gustav Adolf jeho wojač a ryczer. Luther bęšche postajeny sa wuczerja pscheczimo mnohim bludam w zyrkwi, Gustav Adolf sa sakitarja pscheczimo wulkim strachotam, kotrež našchej ewangelškej zyrkwi wot našchich nješcheczelow hrozachu.

Tehdom bychu so ludžo hiščeže bóle hač džęša prascheli: „Šcho męnišči ty, so s teho dječcja budže?“ Šdyž so tajkimaj wyšokimaj staršchimaj džęčo narodži, hladachu na hwědy a s nich wěšchczachu, kaje budže džęcšowje žiwjenje a poděndjenje. Tež wo Gustav-Adolfowym narodže so wschelake powjeda. Šjecza je pschi jeho narodže raišche šlónčžo šwoje přenje pruhi jašne a škote psches kralowški hrod wuliwalo a lubošnje so s wofnom nuts šmęwalo. Duž šu žony, kotrež šu džęčo na rukomaj męle, prajše, so so lępscheho pschedšnamjenja wot njebies ani myšlicž ani žodacz njemohło: „Šólčž je džęčo šlónčža“, „do našcheho hrěšneho šwěta pošlany, so by sa šwětko wojowal.“ Njeje to rjane a wěrne šłowo? Tež wulki astronom a Brahe je wo pschichodnym wulkim kralu s poškozny řęčaz, jako so w lęcze 1572 na dotal nješnatu hwědu na přkónžnym njebyu dohlada. Duž hižo na Gustav-Adolfowych kschčžinach někotři to šłowo na njeho nałožichu. Šo pak mohło džęčo s kralom byč,

k temu tehdom hiščeže wuhlada njebęšche — jeho nan džę šam hiščeže kral njebęšche. Ale šchož Bóh chze, wón tola wuwjedže.

Šusto so šahe šjewi, šcho s čšlowjeka budže a w džęcšcu hižo muž tčzi, taž kschčjenje w pupku, na kotrymž bóršy pošnajesč, hač budže kschčjenje čžerwjene abo bęše. Taž tež bęšche muž bóršy s džęcšoweho woblicza Gustav Abdolfa pošnacž. Šeho starškej so sa dobrých ludži postaraszchej, kotrymž so jich džęcža woczehnjenje pschepoda.

Šólž męjšche dobrý pomjatt a jašny rošom. Wošebje męje dar, zule řęcze namuknyč. Šižo s 12 lětami męjšche so něhdže w 6 řęczach rošřęczowacz. Šak je so Gustav Adolf wo- cšahnył, wuprajt jeho pošdžišči pscheczěl a radžicžel Dženštjerna: „Raž bęšche jeho nan kruty šnježer a wojač a taž męjšche jeho macz dobru wutrobu a wjele roššudženja, so wón tež kručze wo- cžahny a so k džęku, k dobrým pocžinkam a smužitosczi napomi- nasche

Wo šwětnej harje a wješelu wón domach ničžo nješhoni; pschetož jeho starškej bęšchtaj jednorje a šlutniwje žiwaj. Šižo šahe pošasa so młodženz, jako njebojašny smužitý wojač. K temu bęšche jemu tež Bóh štrowe, šylne čželo dač. Šahe bęšche na nim widžecz, so męjšche dobru wutrobu. Šhudny burik bęšche młodemu přnyzej, kotryž by rad a derje jęchał, tunjeho šonika daril. Duž kšęšje po šwój nalutowanišči šaschčžit (Šparbüchse) dobęža a něšcto won wšawšči burikej se šłowami poda: „Ša chzu šonika šapšacžicž, ty mi darmo dacž njemóžesč a wěšcze šy tež pošřebny.“ Wošebje bu k bohabajasnosczu woczehnjeny. Šeho nan jemu šwoje myšle napiša: „Ššchede wšchēm boj šš Boha, čžesčž nana a macžer, wopokaž twójim bratram a šotram bratrowsku pschikšilnoscz, budž dobročziwy pscheczimo šwojim poddanym, šchtrašuj ške, lubuj dobre, wěr wšchitkim, tola s rošdželom a šejnaj čšlowjekow.“ Šeho nan by husto prajil we wješelej nadžiji na šwojeho šyna hladajo, hdy by šam w něšajšich wuššosczach byl a wupucz a njejedžal: „Tón budže jo čžinicž!“

Šako bu Korla, jeho nan w lęcze 1607 kral křonowany, štejšche młody Gustav Adolf jako herba tróna pódla a wjele woczłi bę na njeho s radošcju škoženych. W lęcze 1611 w wójnje psch- ecžimo Danškej, do kotrejež jeho nan šobu wša, s dobrej šhwalbu pošy. Tón młodženz doby twjerdžišnu Šhristianopol a Danškim jašo šupu Šland wša. Šako pak so šašo do lęhwa wróczi, šwojeho nana na šmjercž šhoreho namaka. Wójško so domoj wróczi; to bęšche pošledni cžah jeho nana. Wón wušny 30. oktobra 1611.

Gustav Adolf pschindže jako šydomnacželětny młodženz na trón. A šajliž wón bęšche, ničto wobmyšlenja njemęjšche jemu kraleštwu do rukow pschepodacz. Šaž něhdny Mazedonški Aleksander Gustav Adolf jako młodženz na šwedški trón štupi, pošřđto drje je žadny kral pod čžęžiči špschah hubjenych wobštejnosczow štupil, taž tehdom Gustav Adolf. Na nim pak dyrbješche so dopjelnicž: „Dobre je mužej, so w šwojej młodošczi špschah pošy“.

2. Młody kral na trónje.

Gustav Adolf herbstwo šwojeho nana nastupi. Ale šcho bęšche do herbstwa, kotrež bęšche jemu nan šawostajil? Niž škoto abo šlęboro. Šchož bęšche jemu nan šawostajil, bęchu šti wójny — s Danškej a Pólskej a Rušowškej, kotrež męjšche k kónzej domjšecz. Šchož pak chze wójny wjšecz, pienjšy trjeba — a pienjšy bęchu žadna wěz w šwedškich krajinach a kralowškich poškadnižach. Ani dołh so šapšacžicž njemóžesche; kraj bęšche psches wšchelake wójny, sa kotrež bęchu so pienjšy trjebaše, nimale wužžany. Młody kral drohotne šlęborne a škote wězny, kotrež so na hrodze šhowachu, roš- pscheda a tež s wukroja so pienjšy poščžichu. Na to waschnje šebi Gustav Adolf 3000 mužš šylne wójško šhromadži, — wone bęšche jeho přenje maše šadleschko. Čžęžki drje męjšche šapoczatt, ale wón nadžije nješhubi a jemu k šokoj štejšche Axel Dženštjerny, jeho šwěrný a mudry radžicžel, kotryž bęšche s došom jeho dobrý pscheczěl. Na nim je Gustav Adolf bohocz nashonił, šchož mudry Širach wšche, so je šwěrný pscheczěl šylne wobarnowanje a so šchož ma teho, ma wulki šchaz. Ša dvě lęcze so mēr ščžini s danškim kralom Šhristianom. Na to poda so Gustav Adolf šam do wójny pscheczimo Rušam a wuššutkowa s Rušami w lęcze 1617 mēr, pschi kotrymž 2 wjerchowštwje dosta. Čžęžiča a šhut- nišča bęšche 3. wot nana herbowana wójna — mjenužy wójna s pólskim kralom. Tam bęšche jeho katholicški wuj Šigismund s kralom, kotryž męjšche so tež sa praweho herbu šwedškeho kraleštwu. Gustav Adolf šaczu so hižo w tej wójnje šobu sa sa- kitarja ewangelškeje wěry we wojowanju pscheczimo temu catholicemu

kralej, kiž evangelstu wěru podtkóčowasche a so k temu s němstkim kžezorom, najhóršchim njepšhecželom ewangelskich sřednoczi. Wulka běšče jeho smužitosc, haj wón bu w bitwje dwójzy franjeny, so kamo jemu kulka w ramjenju težaza wosta. S swojim radžicželam a pschecželam, kotřiž bychu jeho prošyli, so kabi njeby w bitwje tak do přědta swěrik, so chyzł tola wopomnic, so je kral a niž kamy wojak, by wón wotmolwił: „Ja wěric, njemóžu, wy lubi knjeza, so je moja wošoba tak wažna. Dyrbjala-li mie kmierec přiedy pschekhwatac, hac, wy to žadacze, budze Bóh nad mojim krajom wachowac, tak hac dotal. A móže kral s wjetšej cžesczu wumrjec, hac wojujo sa kwojeho Boha a sa kwoj lud?“ S luboscju tež wojazy na kwojim smužitym wódzerju wišachu — a jeho pschikad běšče jim mózne wabjenje a napominanje. 1629 so pólska wójna stónczi. Tehdy so wuczini, so Schwedsta zylu do bytu krajinu w Swlandskej a pschi pruskim brjoju narašičeho morja dostanje. Tak měješče Gustav Adolf nětko puč pschihotowan, so móžesche psches morjo w prawym wokomiknjenju jako wumóžet ewangelskich do němstkeho kraja pschijec.

Wažny podawt mamy hiščeje naspomnic, s teho cžaka, jako běšče so Gustav Adolf s wójny pschecziwo Ruškam domoj wrócził. Lud kabi žadache, so by so mlodny kral woženik a kraje herbu kwojeho tróna wobradził. Jeho woczji wobrocziščeje so na Braniborsku přynzešnu Mariju Eleonaru. Wón pschidže w lécze 1620 kam do Barlina a hdyž běšče so k lub w Barlinje mě, póšla Gustav sa něotre nježele krašne póšestwo pod wódženjom kwojeho pschecžela Dženstjerna do Barlina, so bychu k lubjenu njewjestu do Schwedsteje pschijewšli. 7. oktobra 1620 bližesche so wóšom wulkich lóžow kšwedstemu brjohej pola Kalmara. Wójnske lóžje stejachu tón kroc, w klužbje luboscze. Wone njepšechu lubosnu njewjestu s wješčymi kwaparjami do Schwedsteje. Gustav Adolf cžakache pschi brjoju, jako Marija Eleonara wot kwojeje maczerje a pschecželow pschewodžena s lóžje na kwoj nowy wóžny kraj stupi. 25. novembra so na Stocholmskim hrodže swěrowanje sta a kwap bu psches zylu tyženi se wškej kralowskej pschu kmierecny. Marija Eleonara běšče kwojemu mandželstemu w horzej lubosczi pschihilena. Gusto je sa nim cžahnyła, dokelž dželenje wot njeho snjesč njemóžesche. Wona měješče dobru wutrobu a wjele dobroty cžinjesche. Bóh wobradzi jimaj tsi džeczatka; přenje so morwe narodzi a druhe sahe wumrje a tšecze džecz, w lécze 1626 narodžene, běšče holčzka, kotraž mjeno Khristina dosta. Wona běšče po Gustav-Adolfowej kmiereczi s kralowu nad Schwedstej hac do leta 1654.

3. Gustav Adolf pschidže pschescžehany m ewangelskim na pomoc.

Wutroba dyrbi so nam ewangelskim krawic, hdyž na to spominamy, kajke běšče tehdy w našim wóžnym kraju. Bóle sašlepjeni ewangelszy wjet tojo byč njemóžachu, hac so k temu ruky pschicziču, so so njepšhecžel a pschescžehar ewangelskeje wěry kžezor scžini. Tón sly njepšhecžel běšče Ferdinand II.

Pschecziwo temu nicžo njeprajimy, so sčto kwoju katholicu wěru wobkhowa a lubuje, hdyž je w nej rošwucženy a druheje wěry njepšaje. Ale so chyzšče kžezor Ferdinand kwojich ewangelskich poddanow s mozu a krejpschecžom k katholickej wěry nufowac, běšče kam njerosom. Wón by kabi s najmjenscha na Gamalielowe kłowo pomyšlic, dyrbjal: „Je-li ta rada abo tón skutk wot cžlowjetow, dha budze sahinyc; je-li pak wot Boha, njebudžecze wy to móž kšachč.“ To pak Ferdinand njekasche. Wulki džel jeho krajow, kotrež su nětko sašo cžiscze katholicke, běšče tehdy ewangelski. To dyrbjesche po kžezorowej myšli sašo hinał byč. A temu pak běšče wjele lesče a krejpschecžza nusne; ale to kžezora njehnujesche. Duž bu ta žalošna 30letna wójna wjedžena. Wutupjenje zylcho kzarstwa běšče kabi kžezor wotmyšlił. Wot njepšhecželstjeje stronje je drje so husto prajilo, so su reformazija a ewangelszy zylcho wulkeho hubjenstwo wina byli. Tajke prajenje dopomni naš na b. jku wo wjelku a jehnjeczu, w kotrejž so powjeda, so je wjelk jehnjio jezrak, dokelž běšče jemu wodu smucził. Drusy su Gustavej Adolfkej porokowali, so je cžescželatomny kral był, kotryž je kabi chyzł nowe kraje dohyc, hdyž ewangelskim na pomoc pschidže. Wy pak derje wěny, cžeho dla skutk ewangelskeje bratrowskeje luboscze (Gustav-Adolfske towarstwo) po nim mjenujemy.

Sižo wjele přiedy by Gustav Adolf rad kwojim lubym ewangelskim na pomoc pschichoł, jeno so bychu ewangelszy wjetchojo bóle psches jene byli. Ale tuczi pschezo khablachu a kžezorej wěryachu, kotryž by jenemu něsčto polubił bjesčym so by druheho ewangelskeho wjetča podcžičžac. Tón jesui-

tiski kžezor stutkowasche po jesuitiskej wuczbye: „Kzarjam kłowo džeržec, rěka katholicu wěru savrēc.“

Žalošnje běšče kžezor s přenim ewangelskim wjetčom sahadžal, kotryž běšče jemu napschecziwo stupil. To běšče Wjedrich V., kotryž běšče cžestu trónu pschijał, ale ju jenož jenu slyu poměl. Hdyž běšče jeho kžezor w bitwje 19. novembra 1620 sbit, wsa jemu kžezor niž jenož cžeste kralestwo, ale tež Pšalzu, nad kotrejž běšče přiedy s kurwjetčom był a da ju katholicemu wjetčej Maximilianej. To Gustava Adolfa kłuboko rudžesche, hdyž tu rudnu powjesč dosta. Tež kurwjetčej Turkej Wilhelmej Braniborskemu běšče stysno, tak so w lécze 1624 kwojeho kwap Gustava Adolfa wo pomoc pschesche. Gustav Adolf běšče rošbudženy, wódjenje ewangelskich pschecziwo kžezorej do rukow wsac. Ale danški kral Khrystian IV. jemu to sawidzi so bojo, so mohł Gustav Adolf kabi wulke mjeno dohyc. Wón kabi myšlesche: „Sčtož kšwedski kral sawože, móžu ja tež; tón džē ma hiščeje dale do němstkeho kraja dužli ja“ — a duž so wón kam na puč nastaji. Ale wón dyrbjesche kwoju křoblosč droho sašlaczič; wón bu wot kžezorskich sbity a dyrbjesche zofac, so běšče wješčny, hdyž běšče na kwojich kupach wukhowanje namafal.

Cžim rudnišči cžak sa ewangelskich pschidže. Ewangelska zyrkej běšče tak lóžiczič, kotraž čze so podnucic. Njesbožowna wójna běšče ju tak sanicžazy wichor tam a kem mjetała a jesui-tojo běchu k ruzy, ju do kłubiny sestorkac. Ewangelszy so se kurowej mozu katholiczy scžinichu. W Šlesiskej so Wallensteinowe wójsko sa to postara. Wojazy ewangelskim do kwartěrom pschidžechu a mějachu porucžnosč ludzi tak dohko cžiwowac, doniž kwoju wěru njepuščezichu. Woni wsachu na psch. njedželniczam jich nowonarodžene džeczatka a položichu je do jstwineho rožka a maczerje w jich ložach wobwachowachu, doniž wone nimale rošom šhubiwšči k lubichu k katholickej zyrkwi pschistupic. Sčto mohł wšitke te žalošnosče dowopižac!

Kžezor kabi myšlesche, so je cžak pschichoł, tež ewangelskim wjetčam s krutym žadanjom napschecziwo stupic. Wón wuda pschikasnju (edikt), po kotrymž mějachu so wšitke wot něhdže 80 let kem wsate duchowne kubla katholickej zyrkwi wróczič; tež dyrbjesche kóždy wjetč prawo mēc kwojich poddanow nufowac jeho wěru pschijec. Sčto pomhasche wšitko sdychowanje a žaloščenje? Kžezor da s mozu a se kurowoscju kwojich poddanow k katholickej wěry nufowac, runjež běšče na trón stupiwšči ewangelskim wjetčam k lubi, jich pschi jich wěry wostajic. Wón kabi rēcžec njeda. Šylnišči dyrbjesche pschic, so by ewangelsku wěroscž sašupowal. Bóh kam pak běšče kabi kwoj grat hižo wušwolil.

W tajkej wulkej nusy hladachu wbošy ewangelszy w nadžiji psches morjo do Schwedsteje; wot Gustav Adolfa woczachu pomoc. W nim dyrbjesche nowe kłoncžo sesthadžec. A Gustav Adolf so tež rošbudzi do wójny pschecziwo móžnemu kžezorej w Božim mjenje wuczahnyč. Wón drje měješče mjensche, ale lepje wuwucžene, pobožne wójsko, kotrež běšče kwojemu wódzerjej a kralej hac do kmierecje poddate. Dobre hódne wasčnje knježesche bjes jeho wojakami. Kóždy regiment měješče kwojeho předarja a husto so modlerke a pokutne dny postajichu. Wošebje do kóždeje bitwy so Boža klužba wotbwasche a w nej wšitzy na kolenach w modlitwje ležachu. Sčtož pak měješče najwjetšchu móž nad wojakami běšče kralowu dohry pschikad. Pschikad tež najlepje k bohabožnosčzi wabi. Gustav Adolf běšče w kóždym nastupanju wubjery nawjedowal kwojeho wójska. Kralowi radžicželjo drje najpřiedy džiwnje hladachu, jako Gustav Adolf jim kwoj wot-pohlad sjewi. Axel Dženstjerna najpřiedy tež do teho swolic njekasche, ale stóncžnje kabi praji: „To njeje nicžo druhe khiba Bože postajenje. Jeho cžeri móžny duch, kotremuž so ničto pschecziwic njemóže.“ A Gustav Adolf kam praji: „Wjazny hac cžakne kubla je pschi tym drohe kublo ewangelskeje wěry winojte.“

Wutrobnje so kral s tymi kwojimi a se kwojim ludom rošžohnowa a někotru klysu pschi dželenju wupłaka. „Sžnawo“, wón praji, „je to mój pošledni puč, kotryž nastupju“. Na pošledku hiščeje kwoju jenicžku džowcžicžku na ruzy wsa a kóždy sčtant žohnujo poruczi kwoj drohi kraj do rukow wšchomóžneho Boha a se kłowami 90. psalma kwoju rēc stónczi: „A tón Knjes, naš Bóh, budž nam dohrocžim, a daj, so so derje radži skutk našejru rukow pola naš; haj temu skutku našejru rukow chyzł wón dac so derje radžic. Šamjen!“

Lóžje ležachu pschi brjoju a wšitko běšče k wotjedženju hotowe, ale wěsit hojic njekasche. To trajesche na wšch 3

njedzele. Stóncznje 17. junija do morja wujédzachu a sa tydzeń bésche nemski kraj s daloka widzecz. 25. junija je skoty dzeń w stawisnach nascheje zyrkwje. Pšchetoz na tym dnju (tehdóm bésche so runje sto lét minyło) su něhdny wótzojo nascheje droheje wery se swojimi wjetchami pšched thěžora stupili a su wutrobiczi w Augsburgu swoju wěru wusnali. Augsburgske wěrnusnacze mějesche swoj stóletny jubilej jako wumozet ewangelskeje wery k naschemu wótznemu krajej dojedze. Na drugi dzeń stupi Gustav Adolf se swojim wójskom pšchi połnóznym kónzu kupy Usedom na kraj. Gustav Adolf jako jedyn s tych přenich s czołma na kraj skoczi. Wón padze na swojej koleni a so s wulkim hłóšom modlesche: „Anjeze Božo, tiž ty knježiš nad wětrom a morjom,

spalene. Sčtož so tu w małym sta, posdžišcho město Magdeburg w wulkim potriechi. Město Magdeburg bésche so pšhecziwo thěžorowej wufajni pšhecziwilo a na žane waschnje so nusowacz njeda, katholicheho arzbiskopa pšchijecz. Magdeburgžy cžafachu na Gustawa Adolfa. Gustav Adolf póšla jim město njełhmaneho rošomneho a smuziteho muža, Dietricha Falkenberga, kotryž dyrbiesche sakitanje města do rukow wsacz. Gustav Adolf sam mějesche frutu wolu, městu na pomoc pšchiczahnyč, wón čžysche pšches Mecklenburgsku — ale tam jemu pucz sstajichu, dokelž bėchu tam wo srudnym kónzu města Pasewalka kšyšcheli a so thěžora bojachu. Duž so wón do Pomoriskeje wróczi. Snyma pšchindže ale Gustav Adolf wo to njerodžesche. Boži dzeń 1630 sibi wón thěžorste wójsko, kotrež w Pomor-

skaz bješami, ja tebe došč kšwalicz njesamóžu sa twoje hnadne wobarnowanje hač sem, ja so tebi džakuju. Ty wěšč, so bym tu pšchiczahnył niž k mojej, ale k twojej čžesczi a twojej podczisčžanej zyrkwi na pomoc. Daj mi tež dale sbože, twój kšwaty štuf wumjesč hač k temu kónzej, tiž je wot tebe postajeny. Šamjen.“ Jako kral postany, widžesche, so něotfi pšafachu, wón pak praji: „Njepšafajče! Kadišo proščje! Sčtož k wěru prošč, ma pot dobyče!“ Njepšhecžel nihdže widžecz njebėsche. Hač runje bėchu na 16000 thěžoriskich wojakow w Pomoriskej, Gustav Adolf nještupi. We Sčžeczinje bėsche Pomorski wójskoda Bogisław. Wón kėsche kšaby muž a čžywiče směrou žiwny bneč. Duž tež s Gustav Adolfom ničo čžinicž mēčž nječaiče, so njeby jemu thěžor na kšiju pšchichot. Lud pak kšaratašche kšwejeho wumozerja powitacz. Gustav Adolf kšebi bōriw wutrobny luda se swojimi pšhecžinym waschnjom dobu. Bogisław naradšcho Gustav Adolfej město Sčžeczin wotewri njeby, ale Gustav Adolf jemu stóncznje s dobrym ničo njewusłutkowawšči hrožo pšchiwola: „Sčtož so mnu njeje, tón je pšhecziwo mi!“ Na to praji Bogisław: „Duž dha w Božim njenje!“ a Gustav Adolf do města pšchiczahny. Thěžor pak so rošhori wo tym šhoniwšči, so je so Pomorska Gustav Adolfej pšchiwobrocziła. Wón poruczi, wójskodu Bogislawa sa pšcheradnika wótznego kraja wobhladacz.

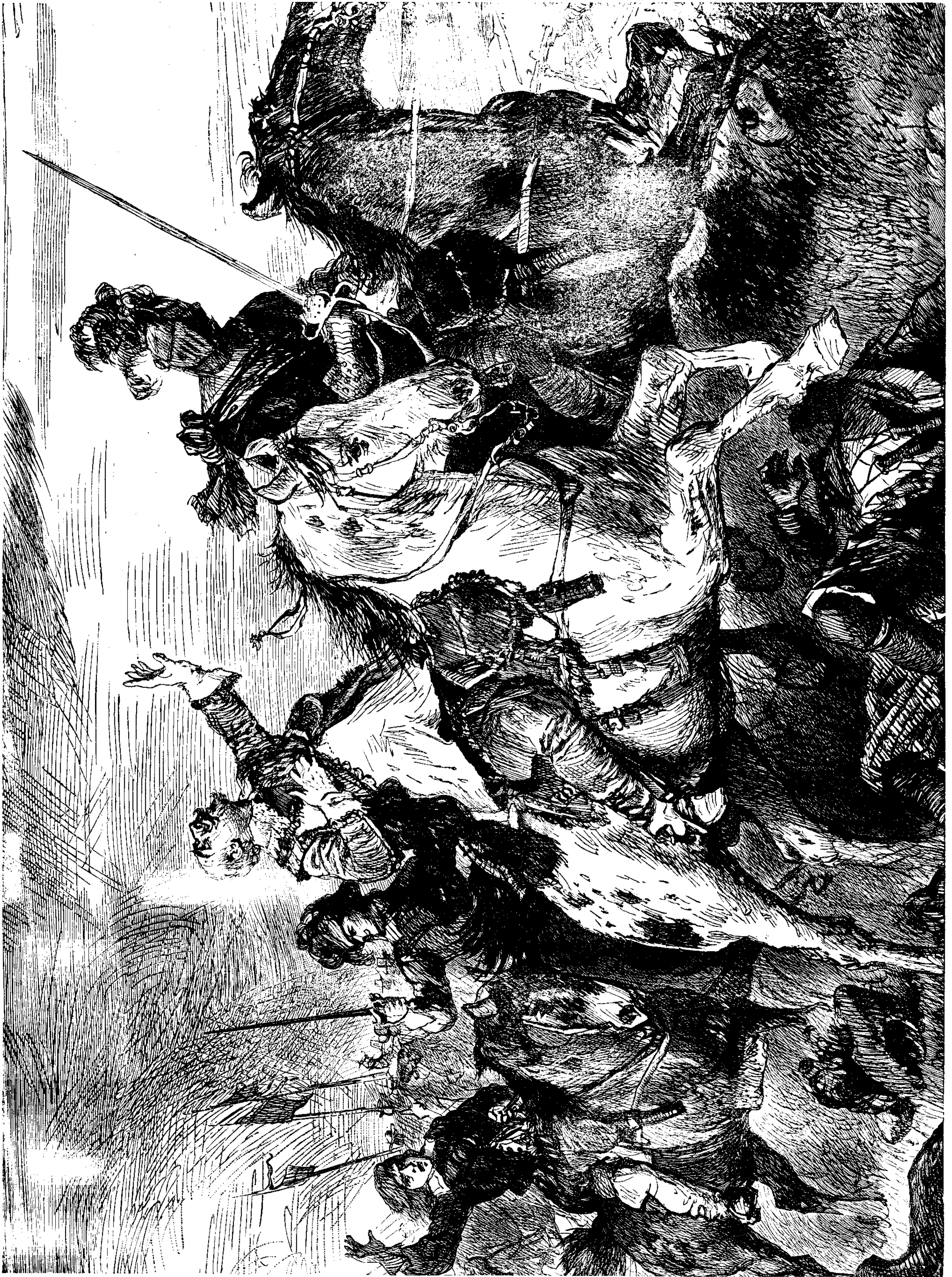

Gustav Adolf stupi na brjóh naskeho wótznego krala.

4. Wón teho Anjese wójuu wjedzesche (1 Sam. 25, 28). Žalostnje sakhadžachu thěžoržy wojazy, hđžekuliz pšchindžechu. Wbohe městaczko Pasewalk mějesche wjele čžerpicz. Na wschē tji lēta bėchu tam thěžoržy w kwartěrach pobyli, wobndlerjow čžiwilowali a žyke město wuznyzali. Stóncznje bėsche wyschł tola se swojimi wojakami dale čžahnył, dokelž tam wjazy wjele njemējachu. Jako pak bėchu po tym juntrócž městaczko 150 šchwedskim jědnym do města pšchiczili, so thěžoriski wyschł sažo wróczi a swojim wojakam žyke město k sanicženju pšchepoda. Wojazy so kaž džiw na swoje wopory walichu a tji dny sakhadžachu. Žyke město bu

stajichu, dokelž bėchu tam wo srudnym kónzu města Pasewalka kšyšcheli a so thěžora bojachu. Duž so wón do Pomoriskeje wróczi. Snyma pšchindže ale Gustav Adolf wo to njerodžesche. Boži dzeń 1630 sibi wón thěžorste wójsko, kotrež w Pomoriskej stejlesche a wón by je čžisčje rošhnał, hđž njeby prusti ewangelski kurwjerč tak pšhecželny byl, čžefanzam domolicž pšches Küstrin čžahnyč, swojemu kšwatej Gustav Adolfej pak to sakasał. Ewangelsžy kšwalachu Boha, wo Gustav-Adolfowym dobyču kšyšcho a nowa nadžija wutrobam se šhadža. „Magdeburg“, so praji, „ma nětko dwóžy toł wulku wutrobu.“ Měra kšebi Gustav Adolf njepopšcha, wón sažo k Mecklenburgskim njesam čžehnjescche s tym wotpohladom, k Magdeburgej dóncž. Na to čžehnjescche k Wódrije a doby Frankfurt. Thěžorste wójsko bu tam žyke šnicžene, so so thěžor w Winje nastroža so bojo, so mohł Gustav Adolf jeho wopytacz pšchincž. Gustav Adolf pak mějesche druhe wotmyšlenje. Wón so rudžesche, šdychowanja s ewangelskeho kšwěrneho města Magdeburg sakšyšchawšči. Wón ewangelskich wjetchow napominasche, so s nim šjenoczicz. Ale bėsche, kaž bychu jim wušchi satyřane byle. Woni so šerđžechu k wuradžowanju — ale šchto wumudrowachu, runjež bėsche čžaf, w kotrymž strach ewangelskim se wschēch stron hrožesche: Woni njechachu so s Gustavom Adolfom šjenoczicz — jeno hdy by thěžor wopravdže ewangel-

sku wěru wutupicz čžył, čžyčhu wójska šhromadžicz. To žalostne hubjenštvo by so wot wboheho města Magdeburga wotwobrocziło, hdy byštaj so wobaj kurwjerčaj Prusti a Sakski Gustavej Adolfej pšchisamknyłoj. Wschitko rēženje ničo njepomhāsche; Gustav Adolf swojemu kšwatej juntrócž hněwny pšchiwola: „Na šudnym dnju budžeczje wy ewangelsžy wobstorženi, so njeisčje čžyli ničo sa ewangelij čžinicž a to drje budže wam hižo tudy šapłaczene.“ Šakle jako Šchwedojo pšched Berlinom stejachu, kurwjerč Gustavej Adolfej pucz do Magdeburga wotewri. Ale hdyž kšebi Gustav Adolf myšlesche, so kurwjerč šobu k Magdeburgej pocžehnje, bėsche so šjebał. Gustav Adolf drje so na swojeho kšwata hněwasche, a hōrschescche, — ale šchto to pomhāsche: Magdeburg bėsche bjes tym do rukow njepšhecželow padnyło. Magdeburgžy hladachu s wěžow, hačž wumozet widžecz njeje. S kłětkow bėchu duchowni k wutrajnosčzi napominali. Podarmo. 10. dzeń meje pšchinjeshy

Gustav Adolf wunurje w bitwje pola Lühena.

šebi myšlachy, so Knjesowu wěz wjedzechu. Woni srošmicy njechachu, so běšče Wóh tón Knjes na dobo „luthersti“. Wot ewangelišćich bu Gustav Adolf wšchudžom witany jako wot Boha póšlany wumóžet ewangelišće wěry. Jeho pscheczeljo a radžiczeljo jemu radžachu, hnydom do Wina czahnyč. W městym nastupanju mějachy prawo. Ale Gustav Adolf mějesche ewangelišku wutrobu, kotraž jeho najpriedy do połodnišeho němšeho kraja wbohim ewangeliškim na pomoc czechnjěšče. Duž džěšče pšes město Erfurt do Schweinfurta a Würzburga. Rjane město Nürnberg šo jemu pschisamkny, a ewangeliška Boža šlužba šašo. Hdyž běšče šakšana, šawjedže. Frankfurt n. M. jemu 17. nov. wrota wotewri a nowe léto 1632 móžesche šo šašo w Frankfurce šwjeczič, hdyž běšče tež w Mainz u pobyl a tam pschewyaznych šchpanišćich wojakow wotehnał. Tam tež šo se šwojei mandželstei šetka, kotraž jeho witajo praji: „Nětko je tola wulki Gustav Adolf juntrócž jaty!“ Bórsy šo Gustav Adolf šašo na pucz nastaji, pschetož jeho živy duch jeho czerjesche. Šašo šo na město Nürnberg wobroczi, hdyž běšče tež Lilly pobyl a ša šěžorskimi czechnjěšče dale do Bayernšćeje a dobu Donaumerth, hdyž móžachu nětko ewangelišy po wšchelakim podcziszczenju šašo rjane jutry šwjeczič. Ewangeliške jutrowne předomanje šašo jich wutroby pošehowasche. Šakša to radošč! Lilly běšče šo tamnu štronu reki Lěcha šakublił a mosta tam njeběšče. Š temu běšče Lilly na druhim brjohu wulke našyby natwaril — ale Gustav Adolf běšče rošbudženy. Wón šmėrom praji: „Njeje-li tu mosta, šebi móšt natwarju.“ Jeho radžiczeljo wotradžowachu, ale wón běšče dobreje nadžije. A hlaj, šchtož ničto ša móžne njemějesche, jemu šo š Božej pomozu poradži; — wón š. haprleje móšt natwari. Bitwa pola Lěcha jemu šašo krašne dobyče pschinješe.

6. „Jako czi, kiž mru, a hlaj, my šmy živi.“ 2 Kor. 6, 9.

Běšče 24. oktobr 1632, jako šo dwaj pscheczelej w Arnstacze wutrobnje rošžohnowaschaj. Šimaj běšče czežo šo džělicž: Šo běšchaj Gustav Adolf a jeho pscheczel a radžiczel Axel Oxenstjerna. Šral hižo czijesche, šo šo jeho tónž pschibližuje a wón šwojemu pscheczelej šjemi, šak šyrbjesche wšchitko po jeho šmjerczi byč. Šotom džěšče kóždy šwój pucz — Oxenstjerna pošledni trócž šwojeho krala wohlada. Gustav Adolf běšče šebi najpriedy wotmyšlił, do Wina czahnyč. Ale šašo šo njehodžesche. Šowjesče š njemu dóndžechu, šo Wallenstein šakštemu krajej se šwojim wóštom hrožesche. Duž šyrbjesche na pomoc. W Erfurce hišchče juntrócž šwoju mandželstu wohlada. Wone běšče hnujaze rošžohnowanje, kotrež mějesche se šwojei lubej Marju Cleonaru. Na Gustavu Adolfu běšče widžecž, šo běšče jemu dželenje jara czežke. Šo běšče pošlednje wohladanje lubowaneje na tym šwěče.

Gustav Adolf czechnjěšče do Šakšćeje a šchto tam njebe še šwojim wóštom, runjež by přeni byč šyrbjał? Šakšći šurwječ. Dvaj dnjej do bitwy pola Lützena šo šdasche, šak by Wóh tón Knjes Gustav Adolf a ša njewěrnosč šakšćeho šurwječča na druge wašchne šarunacž čyžyl. Šowjesč dóndže, šo je Šappenheim š 12 000 wojakami dale czahnył. Šo běšče šak šchřěčža do Gustawoweje Adolfoweje wutroby; nětko žaneho pschewyšlenja njemějesche, š 20 000 pschecziwo 30 000 wojowacž. Šadoščimje je pjecza prajił: „Nětko woprawdže měrju, šo je mi Wóh njepšcheczela do mojeju rukow podał.“ Wón dale czechnjěšče a š. novembra čyžyl wón psched njepšcheczelom štejecž, šo by jeho pschěštapnył — ale hubjene pucze a mjehke role běchu se šadžěwkom. A bohuzel trjechi tež šchwedške wóštko pschi rěczyž Reinich na nělotrych šroatšćich šěžorskich wojakow, šotšiz čžefajo Wallensteinej šjewichu, šo Gustav Adolf jemu napšchecziwo czechnje. A Wallenstein, šo wě, njěšabu hnydom Šappenheimej powjesč dacž, šo čyžyl šo hnydom wróczič. Šjeczor š. novembra běšče Gustav Adolf rošbudženy na drugi dženi do bitwy šupicž; pschetož šak dožho wón čžakacž myšle njemějesche šacž šo Šappenheim se šwojimi wojakami wróczi. Gustavej Adolfsej móžno njeběšče w tutej nožy pošpacž. Šona džě běšče tež pošlednja nóz teho pobožneho rješa. Šo poškozny šašo štaže a šo ša bitwu pschihotowa. Šošlužobnik běšče jemu želešnu brón pschihotował, ale wón šo njewobleče prajizy: „Wóh je moja brón!“ Wón šhwatšče šwojich wojakow š bitwy šestajecž. Šanje š. novembra pschincž njechasche. Šolšta mšla ležesche na krajnje. Ššo šdasche, šak by dženi šo šomdžil pschincž, šotryž šelko czežkeho w šwojim klinje nješesche. Š raššchim šakšwitanjom móžne špěwanje psches Lützenšku runinu šlincžesche. Gustav Adolfowi wojazy špěwachy:

„Šed'n twjerdy hród je našč Wóh šam“. Ššchezo šo hišchče mšla roštorhnyč njechasche, a šožda šodžina bě ša njepšcheczela š doštkom Gustav Adolf jechasche wokoło šwojich wojakow napominajo š smužitemu wojowanju Šchryštuša dla. Šokoło džěšćich šapocža škóncžko š knjesom byč nad mštu; Lützenške wěže běchu pošnacž. Šjepšcheczel njestejesche dale šacž poš šodžiny. Šakž pola Breitenfelda běšče tež pola Lützena Šchwedšćich heško, š šotrymž do bitwy džěchu! „Wóh š nami!“ Gustav Adolf hišchče šwoje pošlednje pschifasnje da a ruzy šytknyšchi šo modlesche: „Š Jesu, Šesu pošhaj mi džěšča š twojeho mjena czeščzi wojowacž“. Šla to šawoła: „Nětk do přědka, w mjeni teho Knjesa!“ Šak šo šrawna bitwa šapocža, š šotrejež šo wón wjazy njewróczi. Ššchezo hišchče mšla tam a šow ležesche, šo ničto bitwišchčo prawje pschewidžecž njemóžesche; teho dla šo tež ničto wěšćeho wo bitwy prajicž njeda. Něšchto paš bu bohuzel wěšće; — ale šak je šo mělo, šo tež domujasnišo njeje. Ššches bitwišchčo czerjesche derje šnaty šon; ale lubowany šral na nim nješedžesche. Šon pschinješe přenju šrudnu powjesč, šotraž wšchitkich šakž pošlemi. Ššo powjeda, šo šralej šulka šewu ruku rošćeli. Šon prošesche šwojeho wuja, wójwodu Šauenburgšćeho, hdyž bolosče pschibjerachu, šo čyžyl jeho na šok domjesč! Šon jeho poš pažu wša — ale w tym wokošiku šral šulku do žiwota došta. Šon pašže š šonja. Šněkotš šěžorskž jědni šo prashachu: „Šchto je šon šranjeny?“ Šacž je šim šral wotmolwił abo niz, ničto njewě. Šo paš je wěšće, šo tuczi šjesšožni ludžo na woboheho šranjeného š nowa wušćelichu, doniž šmorwy ležo njewošta. Š ranow je šo na jeho czele licžko. Šak šhěšje šo žiwjenje wulkeho muža škónczi. Šojak je šo Gustav Adolf narodžil, jako šojak wón w bitwy šwoje žiwjenje wudycha. Šon je wumrjel a tola njewumrje.

Šwoprawdže běšče, šak by wulki šemrjety šral hišchče tyč šwojich nawjedował — šak džěchu jeho šwěrní do přědka; pschetož šchto roščachu wo šwoje žiwjenje, jako běšče tón šo minyl, na šotrymž jich wutroba š horzej lubosču wišasche. Šjeběšče to czešč, na tym bitwišchču ležecž, šotrež běšče jeho šrej macžala? Š hodžinom hišchče šorža bitwa šrajesche a došyl je ju Gustav-Adolfowy duch, šotryž běšče w jeho wóštu. Ššamo Šoppenheim, kiž šo wróczi, šěžorskim dopomhacž njemóžesche. Lützen běšče w šchwedšćich rukach a Wallenstein czechnjěšče štruchly je Šakšćeje do Čžech. Šakle š. šodowniša powjesč wo šmjerczi wulkeho šrala do Šchwedšćeje pschindže. Šchwedšy běchu šak šatorhneni; šrajna rada je do šwojeho šrotokolla hnujaze šłowa na tym dnju pschijala: „Šenat pschebu dženi š šłakanjom a šdychowanjom.“ A še šchwedškim šudom žarowasche žyly ewangeliški lud. Š předomanjach a šhěrlušchach šakšincžachy bolosčne cžucža žarowaznych wutrobom. Šakš běšče šo šrudny čžah šonž teho šeta psches Wittenberg a Špandau š naraššchemu šorju. Šwulkeho ewangelišćeho šrala czežo nješechu š šorju, šo bychu šo domjesli do wóžneho kraja hdyž mēla šwój wotpocžink. Šeho šakšćž šteji w Šožim domje w Štockholmje a wěšče tam na džěšnišćim dnju jeho naroda tyšazy pschistupja š jeho šakšćčej a něšotra džakna šyliša šo jemu wušłaka ša jeho lubosč a dobrotu, šotryž je nam ewangeliškim wopošasał. Šakž je šo něšdy pschi Šutherowej šmjerczi prajiko: „Šuther njeje wumrjel a wumrjecž njemóže.“ Šyrbjalo šo šo to tež wo Gustavu Adolfu prajicž móž?

Pola Lützena, hdyž Gustav Adolf wojujo šwojeho ducha wudycha, šteji pošnik š napišćom: „Šu wumrje Gustav Adolf š. novembra 1632.“ Dale paš tam čžitajš šłowa, šotrež šu wošebje wopomnjecža šodne:

„Šakšča wěra je to dobyče, šotrež je šwět pschewinyko.“

Ale czi, kiž šu šchěščžijansćemu rjekej Lützenški pošnik šajili, šu jemu tež hišchče drugi wjetšchi pošnik šakžili, niz š šamjenja a želeša. Šoni šakžiču pošnik, š šotrymž šo ewangeliške, žiwe wutroby w šwjatej lubosči šromadže štwarichu š wulšemu šowaršćtwu: š Gustav-Adolfšćemu šowaršćtwu. A hdyž šo my w šubym Šožim domje ššromadžimy š šjanemu Gustav-Adolfšćemu šwjedženjej a šaspěwamy: „Šed'n twjerdy hród je našč Wóh šam!“ — Šopomnišy šo na jeho, kiž je šo šedžil a wumrjel ša našchich wěryšratrow. A wošebje džěšnišći dženi budž šakš dženi džakneho wopomnjecža, šo prajimy a šlubimy:

Gustav Adolf je wumrjel, ale jeho mjeno wostanje žiwe w našch wutrobach!